

Winter Virtual Yarchei Kallah

Harav Dovid Rosenbaum

בענין תשלומין בתפילה

מראה מקומות:

- ברכות כ"ו. – א"ר יצחק א"ר יוחנן טעה ולא התפלל מנחה עד סוף העמוד
- תוס' שם – ד"ה איבעיא להו
- ריטב"א שם – ד"ה איבעיא להו
- צל"ח שם – ד"ה איבעיא להו
- רמב"ם – הל' תפילה פרק א' הלכה ה'
- צל"ח שם – ד"ה ושל מוספין
- רמב"ם – הל' ציצית פרק ג' הלכה ט' – והראב"ד שם

השלימו בשחרית, וכן אם לא התפלל שחרית ולא השלימו במנחה, שוב אין לו תשלומין¹⁶, דלעולם אינו משלים מה שטעה. אלא בתפלה הסמוכה לה ותו לא¹⁷.

[כ, ב] ת"ר טעה ולא התפלל מנחה בערב שבת מתפלל ערבית שתיים של שבת¹⁸. דכי היכי דלא אטרחוה בתפלת שבת הכי נמי לא אטרחוה בתשלומין¹⁹. טעה ולא התפלל מנחה בשבת מתפלל ערבית שתיים של חול דמחויב הוא בכל הברכות בשבת נמי²⁰, ורבנן הוא דלא אטרחוה משום כבוד שבת, אבל כיון שעברה שבת הוזהר לדינו²¹.

מבדיל בראשונה ואינו מבדיל בשניה ואם הבדיל בשניה ולא הבדיל בראשונה שניה עלתה לו

ערבית שתיים. (אומי) [איכא] מאן דאמר¹⁸ דדוקא תפלת מנחה קא מבעיא ליה, אבל תפלת המוספין פשיטא ליה דאינו משלימה בערב, מפני שמוזכר בה קרבן מוסף, והא עבר זמנו¹⁴. ועוד, דקרבן ליכא בלילה, והיאך יזכירו¹⁵. וכן נמי כל תפלה שהיא באה לחובת היום מחמת המאורע אם טעה ולא התפלל אותו ביומו שוב בטל הוא ואין ל(ג) תשלומים כלל, דעבר זמנו לגמרי, אבל שאר התפלות כיון שהן ראויות לזמנן בכל יום ויום, יש להן תשלומין אפי' ליום אחר. והא דאמר ר' יוחנן טעה ולא התפלל ערבית מתפלל [שחרית] שתיים, דוקא קתני, דערבית משלם שחרית [ושחרית משלם במנחה] ותו לא, אבל טעה ולא התפלל ערבית ולא

של חובת היום שנתחייב בד' תפילות הוא ולכן אין בזה פירכא דעבר יומו בטל קרבנו. 16 וכ"ל התוס' ותוס' ר"י, רמב"ם תפלה פ"ג ה"י רא"ה ורשב"א ועוד. אבל במאירי (עמ' צו) וכן בהגמ"י שם כתבו מרבנו שמחה שאם טעה ולא התפלל אחת מן התפילות ונזכר אפילו אחר עשרה ימים מסתבר שמשלימה. ועי' השגות הראב"ד שם. ודעת בה"ג הובא בטור סי' קח דאם טעה במעריב ושכח בשחרית מתפלל ג' במנחה שכל זמן שלא עבר היום יש תשלומין לתפילותיו. ומשמע דאם שכח מנחה מודה בה"ג דאין משלים רק במעריב, והסברא דיש שני דינים בחיוב התפילה מצד חובת היום וזמנן תלתא ויש חיוב מצד הגעת זמן התפילה. ומש"ה כל שלא עבר יומו יש חיוב ג' תפילות עליו, אבל בעבר היום החיוב רק מצד שעבר הגעת זמן ותקנו לו תשלומים רק בתפילה הסמוכה לה. 17 ונחלקו הפוסקים עי' שו"ע סי' קח סע' ג' בפר"ח וא"ר שם אי דוקא סמוך לתפילה העקרית אבל לאח"כ אין יכול להשלים או העיקר שיהא בזמן התפילה של התפלה הסמוכה לה. וסברת המחלוקת אי חיוב התשלומין הוא מצד חובת הגברא אלא דבעי שיהא בזמן תפילה, או אפשר דהחיוב בא מצד התפילה העיקרית דכיון דמה שביטל הקודמת ועבר זמנה אין עליו חיוב תפילה ורק כשהגיע חיוב התפילה העיקרית נעשה חיובא דתפילה גם על התשלומין אבל אם הפסיק בנתיים ונפטר מחיוב תפלה מצד הגעת הזמן תו ליכא לחיובי בתפילה שעבר זמנה. וא"א להתפלל אם אין הגעת זמן לחיוב בתפילה. 18 כג"ה הרי"ף ועוד, ועי' הגר"א בגל' הגמ'. 19 ונחלקו המג"א קח סק"ב והט"ז שם סק"ח אם התפלל י"ח ולא הזכיר של שבת אם יצא דכיון דהחיוב משום חול א"צ להזכיר של שבת. ועי' מכתם שהסברנו המחלוקת. 20 כדלעיל כא, ב. 21 כ"כ ברא"ה רא"ש

תפילת שחרית, ומצד חיוב היום חייב אפילו עבר זמן חיוב תפילה מצד זמן שחרית וזהו שאמרו כולה יומא מצלי ואולי. אלא כשהגיע זמן מנחה מתחייב בחובת היום להתפלל מנחה אלא דעדיין יכול לתקן תפילת שחרית מצד תשלומין, אבל עד חצות לאו מטעם תשלומין הוא אלא מעיקר החיוב ומש"ה ס"ל לרמב"ם דאפילו במזיד מתפלל עד חצות. אבל הרי"ף והרא"ש כתבו דוקא אי טעי מצלי לאחר ד' שעות וכ"ד התוספות כו ב, והיינו דלדידהו מה שיכול להתפלל אחר ד' שעות הוא מצד תשלומין דכיון דעבר זמן שחרית אוזיל עיקר מצותה ומש"ה דוקא בשכח. מיהו לאחר מנחה כיון שנתחייב במנחה יש דינים מיוחדים שיהא תפילת תשלומין לאחר חובה ולהרבה ראשונים דוקא בסמוך לתפילת המנחה ודעת הגאון רס"ג בסידורו דאם עבר ד' שעות לא יתפלל בחמישית ושישית ולא בחצי ראשון של שביעית מפני ששעתיים אלו אינם זמן תפילה אלא ימתין עד זמן תפילה של מנחה להתפלל אז שתי תפילות. ודעת הגאון דאין רק חובת ג' הזמנים ואחר שעבר זמן שחרית אינו בחיוב תפילה ורק כשיגיע זמן מנחה מתחדש חיוב תפילה ושייך להתחייב בדין תשלומין. אבל בב' שעות עד חצות ל"ה כלל זמן תפילה. ואפשר דלא גריס בגמ' צלויי כולי יומא מצלא ואזיל, או דמפרש כולי יומא כלומר בגמר היום אבל אין הכרח לומר כל היום כולו ממש. 13 רשב"א, ועי' תוספות וראשונים. 14 בכ"י: יומו. 15 רבנו מפרש העיקר משום שהוא לילה, ובאמת שכן הוא לרבנן דזמן מוספין כל היום. אבל בתוס' כתבו כיון שעבר זמן מוסף, ואפשר שנפ"מ לר' יהודה דזמן מוספין עד ז' שעות אם יש לה תשלומין כל היום, ובצ"ח נסתפק בזה, ועי' מכתם שכתב דמוסף אין לה תשלומין לרבנן ואפשר שבא להוציא מדר' יהודה, ובמאירי נסתפק לומר דמוסף יש לה תשלומין, ואפשר הסברא שסובר דענין התשלומין הוא לחיוב תפילות

תפלה המנחה ותפלת המוספין תפלת המנחה קודמת הוון צעיקן
 מימר כשאין שעות ציוס כדי להחפלה שניהן אצל י"ס ציוס להחפלה
 שניהן מוסף קודמת ר"ז צסס ר"י אפי"י י"ס ציוס כדי להחפלה שניהן
 תפלת המנחה קודמת עכ"ל הירושלמי הרי מנזרח היפך דברי המנ"ח
 וארצתה כשאין שעות או פשיטא שמתנה קודמת :

שם ת"ס דאמר ר"ה וכו' אר"י טעה ולא התפלה מנחה וכו' .
 והא דפליגיניה ר' יוחנן הכך מיימרות דילי' בתרתי ולעיל אומר
 טעה ולא התפלה ערבית וכו' וטעה ולא התפלה שחרית וכאן בטעה
 ולא התפלה מנחה הוא מואמר בפני עצמו ולמה לא כלליניהו יחד כל
 הכי תלתא . וכראה ע"פ מ"ש הסוסי' לקמן ע"צ צד"ה טעה וכו' צסס
 רבינו יהודה דאס טעה במנחה ולא הזכיר מוארע הווס תפלתו
 שקרוב אינו מתפלה ערבית דמה ירויח תפלתו מהרי' גם עתה שקרוב
 לא יזכיר מוארע יוס העבר . ולפ"ז י"ס חילוק צענית צלשק תפלות
 הללו דטענה ערבית וכן צטעה שחרית צכל ענין י"ס תשלומין צין
 טעה ולא התפלה לגמרי וצין טעה ולא הזכיר מוארע הווס צכל ענין
 יסליס שחרי עדיין לא הוסלס הווס ועדיין יוכל להזכיר מוארע
 הווס צתשלומין ולכן כלליניהו ר"י לטעה צערבית וטעה צשחרית יחד
 משא"כ צמנה צתפלת המנחה אין זה כלל מלא סיסליס צערבית
 דמיכא צטעה ולא התפלה מנחה צכל דאז ספיר יסליס צערבית אצל
 צטעה ולא הזכיר מוארע הווס לא ירויח צתשלומין ולכן אמרו ר"י
 מיימרח מיימרת לעלמה של תפלת המנחה . ולדעת רבינו אלפס
 שחולק על רבינו יהודה צזה כמנזרח לקמן צחוס' צקוף הדבור נראה
 לפרש להיפך דלכך לא כלליניהו יחד שלא תימא דטעה ולא התפלה
 מנחה הוא דומי' דטעה ולא התפלה ערבית או שחרית דלא מנכחת
 צהו השלמה שלא יחא עכ"פ יימור צהשלמה אף מנחה כן הוא שלא
 יסליס כי חאס צצירויח צהשלמתו לכך קצע למנחה מיימרח לעלמה
 לוומר צצכל ענין יסליס :

שם כולי' יונח מללי וכו' פסק רמ"א צסי' פ"ק ס"ח צהגי"ה
 דאחר חלות אסור להחפלה תפלת שחרית (פירוש עד חלי
 טעה אחר חלות שיקדים תפלת מנחה) והע"ז האריך לתמוה למה
 לא יתפלה צחותו חלי טעה תפלת שחרית שכיון שעדיין לא הגיע
 זמן מנחה אין חיוב להקדים מנחה והמנ"ח צס"ק ה' מ"ש קוסית
 הע"ז צהמתקת נסונו סכתא צצחמה מנחילי זמן מנחה צתחלת טצב
 אלא צתחמה שאין אנו צקילין אחריו זמנה חלי טעה . ולדידי מנפקא
 לי למה לא יתפלה צחותו חלי טעה ויכוין צלבו שאס עדיין אינו
 חלות תעלה לו לטק שחרית ואס הגיע צכר חלות תעלה לו לתפלת
 מנחה ואחר חלי טעה יתפלה סנית ויכוין אס הראשונה היחה של
 שחרית תעלה זו לחובת המנחה ואס הראשונה היחה של מנחה תעלה
 זו לתשלומין של שחרית וילא מני"כ . וצזה אפשר לקיים דברי הגמ'
 דכולי יונח מללי ודברי הטור סכתא שאס לא התפלה עד ארבע
 טעות יתפלה עד חלות דצגמרח מייירי אס ירלה להחפלה ע"י הנאי
 ככ"ל והטור מייירי סיתפלה לטס שחרית להדיח צלי תנאי :

שם ואין צוה משום עבר יומו וכו' . דייק צדבריו שאין צוה ובודאי
 לדייקא חתי . ולטעת רבינו יהודה סהזכרתי כוונתו דצוה
 טענה ולא התפלה מנחה כלל הוא דאין כאן משום עבר יומו הא
 טעה רק צשכחת מעין המוארע י"ס צו משום עבר יומו . ולטעת
 רבינו אלפס ל"ל דדייק דצלה התפלה מנחה הוא דאי"צ משום עבר
 יומו הא טעה ולא התפלה מוסף י"ס צו משום עבר יומו ואין לו
 תשלומין כדברי הסוסי' ד"ה אצעי' להו :

שם אצעי' להו טעה וכו' . הא דלא פשיע ליה מצרייתא דלקמן
 ע"צ טעה וכו' מנחה צע"ס וכו' . נראה דלקמן דף ק"ה
 ע"א תכיח הו לטניו סחי תפלות וכו' ור"י אומר מתפלה מוסף
 קרוב עוברת וכו' ופיר"ש רצנן לטעמייהו קסם מוסף זמנה כל הווס
 כמו של מנחה הלכך תדיר קודם ולפ"ז אס אירע הדבר צפנות הווס
 אז גם לרצנן מתפלה מוסף קרוב עוברת לגמרי ואין לה תשלומין
 צערבית ומנחה אף שהיא עוברת מנחה אכתי י"ס לה תשלומין
 צערבית וכן פסק המנ"ח צחמה צס"ק רפ"ו וכו' לפי האמת דמלכיו
 דר' יוחנן גופי' אמר דמנחה י"ס לה תשלומין צערבית ותלכיו לר"י
 אומר לקמן הלכה מתפלה של מנחה ואח"כ מתפלה של מוסף לריבין
 אנו לדחוקי נפסין ולאוקמי דהך מתפלה מנחה מייירי צשאינו סמוך
 לערב טעו' אס מוסף איכנה עוברת . אצל צעל הצעי' כאן הווס קרוב
 מדהכיח קתמא מתפלה מנחה ואח"כ מתפלה מוסף מייירי צכל יוס צין
 צעור יוס גדול להחפלה סחי תפלות וצין צפנות הווס שאין פכאי
 ציוס רק לתפלה אחת ולריבין אנו לוומר דהך צרייתא פליגא על
 צרייתא דכאן ע"צ צטעה צמנחה צעי'ס וס"ל לטך דדף ק"ה דמנחה
 אין לה תשלומין צערבית דעבר יומו עבר קרצנו וא"כ לענין מלכה
 עוברת תמיד מנחה ומוסף סוים או ששתיהן זמן עובר או ששתיהן
 אין זמן עובר ולכן צכל בווי מנחה קדים משום תדיר וכסתפק
 צעל הצעי' כאיזה צרייתא הלכתא וקאמר אחיל טעה ולא התפלה
 ערבית וכו' ותראה לפסונו דר"י ק"ל כהך צרייתא דיש לה תשלומין
 י"ס לדמות דהתם מר יונח הוא וכו' וקפשיע ליה מדברי ר"י צעלמו
 דיש תשלומין למנחה אף שפסק לקמן הלכה מתפלה מנחה ואח"כ
 מוסף ועל כרחך לריבין אנו לתקן צין עוד הווס גדול וצין הוא
 צבר לפנות עבר ואין כאן קוים פלוגתא צין הצרייתות צזה . וצזה
 י"ס להוכיח דמוסף ודאי אין לו תשלומין וכדברי הסוסי' ד"ה אצעי'א
 להו דחל"כ הדק"ל מה קנצעי' ליה נפסונו מהך צרייתא דלקמן טעה
 ולא התפלה מנחה צעי'ס ומצרייתא דהו לטניו סחי תפלות אין
 סתירה דהרי רצנן תשלומין גם למוסף י"ס תשלומין כמו למנחה וא"כ
 ספיר קצרי רצנן דמתפלה מנחה סחור תדיר ועיין לקמן דף ק"ז
 ע"א צמיידיסונו סס : ודע טגוף דברי המגן אצרהס צסוף ס"י רפ"ו
 עס היח כי דבריו חס דברי עעס ואני מציח דבריו צכמה תקומות
 צקוביח עכ"ל לא חוכל מלמונו מנומר האמת שאחר מחילת צדורו
 כלע"ד סעעלס מנני דברי הירושלמי וז"ל הירושלמי ר"ח צסס ר"י

שם מיחצי מעוות וכו' . והקשו התלמידים דלמה העיוות הוא שאין
 לו סכר תפלה צמנחה . ואולי משום דדומיא דק"ס קחתי
 שאין לה תשלומין כלל וכדעת ה"ס חולקין צסי' נ"ה סעיף ז' . אלא
 דאכתי לא משני מידי הצעי' סציעל צמזיד והרי אינו דומיא דק"ס
 שאפי' צבוגב אין לה תשלומין . ואולי הואיל ומפורש צהדיח ציעל
 לא משגיחין צמה שאינו דומיא דק"ס . ועוד כלע"ד דלכאורה מה
 שהציח סיפא דצרייתא וחסרון לא יוכל וכו' אינו ענין לקושימו
 כאן . וכראה דיש לדקדק צסיפא דצרייתא דקאמר סניענו חציריו
 לדבר מלכה והוא לא מנחה עמיהס ומלת עמיהס הוא מיותר וה"ל
 למימר סמנו חציריו לדבר מלכה והוא לא מנחה ועדקאמר עמיהס
 משמע קסם הוא עשה מלכה זו לצדו אצל לא מנחה עמיהס שאינו
 דומה למרובים שעושים מלכה ליחיד שעושה מלכה והאנס הא ודאי
 דעושה מלכה ציחירי טיש לו סכר המלכה אלא שלא כל כך כאלו
 המרובים ולכן קורא לזה חסרון שסכר לו קלת מן הסכר ולא כילו
 ומדלא כללו עס צצח ראשונה ולאילו קורא מעוות ולזה קורא חסרון
 מכלל צצרישא הוא מעוות גמור שאין לו קום סכר תפלה חיוצית
 ואף טיש לו סכר תפלת קשות לע"ד הלואי סיתפלה כל הווס מ"מ
 נקרא מעוות שהרי אף אס היה מתפלה צמונו הווס יכול להחפלה
 עוד טעסס תפלת הרשות ומזה מוכח דמעוות היינו לגמרי שאין לו
 קום סכר של תפלה חיוצית וספיר מותי"צ :

תוס' ד"ה תפלת השחר וכו' וא"ת ואמאי לא קחתי וכו' כל הווס
 וכו' . ולענד"כ דלכך קאמר עד הערב דאף דצדרי רצנן
 ודאי עד ולא עד צכלל וכמו"ס רס"י לקמן ע"צ צד"ה עד ועד וכו'
 מ"מ רמז התנא צלצונו דלפעמיס גם עד ועד צכלל כגון טעה ולא
 התפלה מנחה סמתפלה גם כל זמן הערב וכן תפלת השחר ע"ה
 ולפעמיס עד ועד צכלל כגון טעה ולא התפלה שחרית סמתפלה צחלי
 יוס חסני וכדברי ר"י צגמרח משא"כ מוסף שאין לו תשלומין כלל
 נקטו כל הווס לאפוקי הלילה לחלוטין . ואמנס הסוסי' הולכרו לחרץ
 תירוץ אחר משום דאי' כתירוץ הנ"ל לחוד קשה מה מייצעי' ליה
 צגמרח צטעה ולא התפלה מנחה וכו' היפשוט ומנכחיתו מדלא קחתי
 ברכות

אהבה. הלכות תפלה פ"א

לשם מתפלל וכה המקדש אשר עובדים בו להשיא בכל מקום שיהיה המקדש האה

ד ובין שאלה עולה וניה דיו וכו' בס"ב דמילה (דף י"ז ע"ב) חנה ק"ב וקט"ו ומה

אפי כנסת וקבלה תקנו להם להחליט ברכות

ה וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

הוא וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'. א"ל וכן סקנו שיהא מנין התפלה וכו'.

אמרינן ובהעניות ומעמדות ויהי"כ איכא תפלת נעילה. ונבדלוהו פירק בתפלת דמעניות ופירק

תפלת השחר מזו נעילה רב חמך נעילה שפיר שמים ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל

כך היו נדבחת הרי"ן ואמרינן כהם בירושלמי דרב ריה חמך ופוחלץ להחליל כבוד השמים כדלע

האילנות דהיינו זמן נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ פני הריה

בעיט נעילתם שפיר שמים. ומפריש רבנו עקיבא ופריש רבנו עקיבא

שפיר שמים שפיר שמים ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך

והרי"ן ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך

נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל

ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך

והרי"ן ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך

נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל

ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך

והרי"ן ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך

נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל

ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך

והרי"ן ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך

נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל

ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך

והרי"ן ופוחלץ חמך נעילה שפיר היכל ואמר רב חמך ע"י ז' דרב חמך ופוחלץ חמך

גד צית הכסף . אבל כאן דבר צדק רצח אומר רב קמורה שקטין דיוקי אהרדי ורריך לומר דמלחא דפסיקא קנינו ואיכ לפניו מלא עיניו מלחא דפסיקא הוא אפי' היכי דלא אפשר צענין אחר אפי' הכי מחויב להרחיק מלא עיניו אז יעבור זמן ק"ש קאמר שפיר על זה איני והאמר פרסר וכו' :

שם ח"ש המושמט ורחמה כרה וכו' . הנה לבייל דף ק"ג ע"ג האריך צוה וקאמר למאן קמתי לה וכו' ועי' זה הוכיח דר"י פליג גם צמטמטת טראחה נדה אבל כאן שהציא רק הדברים כהריתון אי"כ מני"ל להוכיח דר"י פליג גם צהא ידלמא ר"י דוקא ארישא פליג צו טראה קרי ולרי"ד לומר שהאי ח"ש המושמטת וכו' לאו סיפא דמשכתינה הציא אלא צרייתא היא שלא שכינו רק הך צצא דמשמטת לחודא וצחה פליג ר"י . אלא דלפ"ז הי"ג נוסף קשיא למה שצ"כ משכתינו ופשיט ליה מצרייתא למה לא פשיט ליה מושמטתינו ובהוכחה דלבייל דף כ"א ע"ג דלמאן קמתי לה וכו' . ועוד מה ק"ד של צעל הצעיף וכי לא ראה סיפא דמשכתינו . וכלע"ד ע"פ טראתי לרבינו הגדול צפירוס המוכנה צמטמטתינו שפירט המושמטת טראחה נדה צמטת הצעיף צמולצ הצעיף רחמה נדה . וצאמט עדיין לא עומדת על דעת רבינו מי הזקיפו לפרט והלא גם אם אח"כ רחמה נדה ג"כ ר"י פוטרי כמו צעל קרי טראה זיבה . ואמט עכ"פ י"ט וקוס לפרט משכתינו כפירוסו של רבינו ואי"כ אף דסיפא דר"י להודיע כומו דר"י אחי דלפ"ז צוה פליג ר"י כלעיל דף ק"א ע"ג היינו לנפשו ויכיה דצעל קרי גרידא גם לר"י לרי"ך עזילה אבל כאן לנפשו ויכ"י צ"ק טראה זיבה לר"י ליכא לנפשו מושמטתינו דמשכתינו מהפרטת כפירוסו של הרמז"ס וחתי רישא להודיע כומו דרבינו דלפ"ז צו שצבר הוא צו ואח"כ ראה קרי אפי"ה לרי"ך עזילה וחתי משמטת טראה נדה להודיע כמו דר"י דלפ"ז אחר צבת אחת צמטת עזילה רחמה נדה אפי"ה פוטרי ר"י אבל צ"ק שצבר נחמי"ב עזילה ואח"כ ראה זיבה אולי גם ר"י מודה דלא אחי זיבה ומפקע חיוב הטזילה שצבר נחמי"ב וזהו כוונת צעל הצעיף כאן והצי"ל לו עשצרייתא והנה הצרייתא חתי לרי"כ עזילה אי"כ על המשמטת להודה קאי כי העמטת עונה פשיטא שרי"ך עזילה שהרי הוא רק צעל קרי ואם ליחא טראה נדה צמטמטתינו חייבו צמולצ הצעיף ומניחא גם המשמט נעמח טעמח שזעה כמותה כדכתיב ותהי נדה עליו אי"כ י"ט לפלפל על המשמט כמו על המשמטת ופלוגתא דרבינו ור"י היינו צו וזה אי"כ ה"ל למיחתי לריכין עזילה לשון רבים על"ז ועליה ומדחתי לריכה וכו' אי"כ ודאי דמיירי טראה נדה אחר החשמי"ט ואפי"ה ר"י פוטרי וספיר פשיט עזה דגם צו טראה קרי פוטרי ר"י ולפי מצרייתא אין הדבר מפורט צפירוס שמיירי אפי"ה רחמה נדה אחר הצעיף לגמרי רק נחה דקרוק הלשון לריכה ולא חתי לריכין לכן הצי"ט שצו דברי ר"י חייב דחתי צהדי"א צ"ק טראה זיבה :

פרק רביעי

שם חפלת השחר . אף דלצרייתו של עולם ערב קודם לשחר ולהכי החמיל ריש ותיכילצן צק"ש של ערצית חחלה וגם החפלות כפי שהזכירם דוד צפסוק ערב וצוקר ולהרים אשיחה ערב קדים ואי"כ הי"ט לו להחמיל להחמיל ג"כ צעל ערצית . וכלע"ד ומקום צדין למי"ד אצות חיקנים אצדסם הוא הרשון . וצין למי"ד כנגד קרצנות חיקנים הכי צקצנות הלי"ה הולך אחר היום החמיל צעל יוס . וגם ערצית הוא נגד אצרים ופדרים ואם אין תמיד אין אצרים ופדרים ולכן החמיל צעק הקרבן . ועוד כלע"ד כיון דחפלת ערצית רשות סחמיל חפלה שהיא חובה . ועוד כלע"ד שרולה לרמוז לנו שגם אם שכה חפלת מנחה י"ט לה תשלומין צעריית ושאין צוה ומקום ערב יומו לצול קרצנו כעצור צדרי הגמרא ולכן קידר ערצית אחר מנחה למי"ד דלענין תשלומין כחד יומא חסי"ב :

שם ושל מוקטין וכו' . פיין צחוק טהקדים חפלת המנחה למוקטין אף שהיא קדומת משום שהיא תדירה בכל . ואחתי ילי"ד שהיה להחמיל להקדימה עכ"פ לחפלת ערצית שאף שיש לערצית מנחה דמדרי הכי היא רק רשות זשל מוקטין חובה . ואולי לא רלם לחפסיק צין מנחה לערצית להורות שאם שכה חפלת המנחה שחיל להסליחה צעריית וכמ"ש לעיל . ומצריי החוק למדתי כונה אחרת רמזת צלסוקם טבי מקום שהיא תדירה בכל ולכאורה מלת צכל אף לה סצבה שהיה להם לומר שהיא תדירה צכל יוס אז צכל

זמן . ולכן אכל אומר שכיונו צמה שאכי מקחפק אס חפלת המוקטין טוהגת צנשים שהרי היא מלטה שהזמן גרמול ואף שהחפלה אין ען המורה רק מדרצקן . הרי לרעה החוק לעיל דף כ"ב ע"ג גם צמולת דרצקן שהיה נשים פטורות אלא שחפלה חייבינהו רצקן כיון דרמתי כינה כעצור לעיל והיינו צשלס חפלות הקצועות צכל יוס ואפי"ה צצבת וי"ע שהס רק שצה ע"עו כיון דצחול רמתי כינה לכן לא חילקו צין צצבת וי"ע לחול וכמ"ש רבינו יונה כאן לענין תשלומין חפלה שאחריה אבל חפלת מוקטן שאינה רמתי כעצור צרצבו יונה כאן ללכך אין לה תשלומין והיא ע"ע דרצקן שהיה רמתי מוקטן פטורות לרעה שהוקי ואי"כ זהו כוונת החוקי שהקדים חפלת המנחה למוקטן משום שהוקי תדירה צכל ותרתי קאמרי למעליהו דמנחה חדא שהיא תדירה ועוד שהיא ניהגת צכל צלנשים וכשים משל"כ מוקטן שאינה תדיר ואינה ניהגת צנשים . וכיון שעלה צדינו שחפלת מוקטן אי"כ צנשים מעטט שהיא ע"ע שהיה כדצב עתה אס הס מותרות להחפלת מוקטן . וכלע"ד שהרשות צידם לא מצעי"א לרדון שאנו נמככים אחר דברי הפוסקים שהנשים יכולות לצרך על כל ע"ע שהיה אף שהן פטורות וכעצור צל"ה ק"י תקפ"ע סעיף ו' צהגה"ה ע"ש פשיטא שיש רשות להנשים להחפלת חפלת מוקטן . אלא אפי"ה לדעת הרמז"ס והיא דעת המחבר שם צצ"ע צנשים לא יצרכו על ע"ע שהיה ק"י כלע"ד שמודה המחבר סיבוליס להחפלת חפלת מוקטן שהרי מצורר שם צצ"י הטעם שאין מוצרכות שאיך יאמרו ולאו והרי לא כלע"ד רק שמקיימות מעלמן וזה שייך צצרכת המולת אבל חפלה לא אמרינן ולאו אלא שצרכות החפלה הס עלס המולה עלמה וכיון ששים רשות לקיים כל ע"ע שהיה גם חפלת מוקטן רשות להן להחפלת ע"ע חיצול ליכא עליהו לגמרי . משל"כ חפלת הערב אף שאין לה קצו והיא רשות אפי"ה לאנשים ע"ע אינה רשות לגמרי ולכ"ז מלה אחרת שהיא עוצרת ומחצ"י רשות אבל צמס אינו רשאי לצעלה כעצור כאן צחוקי ד"ה טעה וכו' וכשים ואנשים שיון צה לכן הקדים צמטת חפלת הערב למוקטן :

שם ורמינהו מלטה וכו' . אין כוונת המקשה להקשות איך שכיני צמטתה כאן עד חלות והרי לרי"ך להקדים צהן החמה פדי לקמוך גאולה לחפלה דע"ז לא הי"ט משכי מיירי דהרי אף לשאין ותיקי"ן עכ"פ אין לחחר ק"ש כי אס עד ג' שעות ואי"כ לרי"ך להחפלת עכ"פ חק אחר ג' שעות . ולמי"ד דגם סמיכות גאולה לחפלה אינה אלא לותיקין זה אינו צמטת צכל סוגיא דפ"ק ואדרבא משמע דאף מי שאינו יכול לבין לקמוך ממש צהן החמה כותיקין אעפ"כ לרי"ך לקמוך גאולה לחפלה כפי יכלתו ועיין צרמז"ס פ"ז מה"ל חפלה ה"ל י"ז וצ"ע ק"י ס"ו סעיף ח' וצ"י ק"י"א שכלס קחמו דצריהס שרי"ך לקמוך גאולה לחפלה ולא חילקו כלל אס הוא ממש צכ"ן החמה אז לא . ולכן כלע"ד דמחמלה לא הקשה כלל מסמיכות גאולה לחפלה דצוה איכא למי"ד דמשכתינו עקר זמן חפלה הכי וי"ע למי שחלס ולח סק"ן חפלה לגאולה וכבר הפסיק ציכיה יכול להמתין סוב עד חלות כי כן הוא עיקר זמן חפלה מלך עלמה . אי"כ כ"ע לנשים שפטורות מק"ש ואי"כ הס אינן אגורים צזון ק"ש שהוא עד ג' שעות אבל קושיות מוקטן הוא שהיה סבור שק"ש מלך עלמה עקר זמנה עד שלס שעות והא דחתי"א מלטה עם הנהיה הוא מלך החפלה שאין לחחרה כי אס להחפלת דוקא צהנה"ה ולכך לא יאמר ק"ש כ"א עד הנה"ה . ומה ששכיני צפ"ק ר"י"א עד שלס שעות היינו מלך ק"ש צעלמה וכ"ע לחצרים העוסקין בחורה שמופקין לק"ש ואי"ה לחפלה ולא שייך צוה סמיכות גאולה לחפלה אלו יכולים להמתין עד שלס שעות זה היה סצבת המוקטן . והחל"ן משכי כי חתי"א ה"ל לותיקין וזמן ק"ש וחפלה היא לותיקין שמוחרי"ן להיות מוקדיעין לכל דבר הוא צהן החמה אבל לכ"ע זמן ק"ש עד ג' שעות וחפלה למי שלא שייך צו סמיכות גאולה היא עד חלות :

שם וכ"ע עד חלות וכו' . הא רלם הקשה צל"ז מתי"י על ר"י יוחנן . ואף דאיכא למי"ד דמחמלה עדיק ליה למי"ד מתי"י אצרייתא ואח"כ מוקטן מדברי ר"י ע"ע לא הוה למי"ד וכ"ע וכו' רק להרשים עד חלות ותו לא וכו' . וכראה דאי משכתינו לחוד איכא לאוקמי דמשכתינו היינו לותיקין שהמה אינן מואחרים יוחר מחלות ר"י לכ"ע קאמר אבל מדרמי"ן משכתינו אצרייתא ומוקטין צרייתא לותיקין ומשכתינו לכ"ע שפיר מוקטן ער"י :

שם והארי"י וכו' שחריה מחפלת מנחה שמים וכו' . ויש להקשות דקאי"י לה מלי קארי לה הא רלם דברי ר"י דאמר עעה וגם אחר מחפלת מנחה שמים אי"כ על כרחך דוקא טבה ודוקא צזמן חפלה

